

Pöytäkirja

9.11.2022

 VN/10384/2019
 VN/10384/2019-VM-446

Hankkeen ohjausryhmän kokous 6/2022

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointi -hanke

Aika 3.11.2022 klo 13-14.40

Paikka Etäkokous

 Läsnä Vesa Lipponen VM puheenjohtaja
 Jouko Narikka VM varapuheenjohtaja
 Tuula Lybeck VM ohjausryhmän sihteeri
 Jaana Vahlstedt VNK, Max Hambergin sijaan
 Johanna Herrala SM
 Altti Iiskola LVM
 Lassi Kauttonen STM
 Tiina Kotonen-Pekkanen YM
 Outi Luoma-Aho VM
 Ramses Malaty UM
 Esko Mustonen VM
 Olli-Pekka Rissanen VM
 Petri Saarukka PLM
 Aleksi Karvonen OM Juha Saunamäen sijaan
 Suvi Savolainen VM
 Päivi Tommila TEM
 Mari Näättsaari Valtiokonttori, Timo Laitisen sijaan (ohjausryhmän asiantuntijajäsen)

Esittelijät:

 Merja Keinänen VM
 Ulla Suomela VM

Muut asiantuntijat:

 Mikko Lehtonen VM
 Jaana Walldén, VM
 Marita Virtanen, VM

Poissa

 Tuija Laukkanen MMM
 Kalervo Koskimies OKM

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Kokous päätettiin nauhoittaa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Puhelin
Telefon
Telephone
Faksi
Fax
Fax
s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

 PL 28
 00023 Valtioneuvosto

 Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

 0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

2 Kokouksen työjärjestys

Hyväksyttiin 22.9.2022 päivätty esityslista kokouksen työjärjestykseksi

3 Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (5/2022, 15.9.2022) pöytäkirja

4 Jäsenmuutokset

Todettiin jäsenmuutokset.

Seurantaryhmän kokoonpanon muutokset:

- Fingo ry on nimennyt jäseneksi kehitys yhteistyön asiantuntija Helena Nevalaisen Outi Hannulan sijaan.
- Taiteen edistämiskeskus on nimennyt jäseneksi Hanna Susitaipaleen Tiina Kuopan tilalle.
- Valtiokonttorin asiantuntijajäseneksi seurantaryhmään on nimetty toimialajohtaja Mari Näätsaari.

Ohjausryhmän asettamassa järjestöryhmässä maa- ja metsätalousministeriön edustajana toimii sijaisena Tuija Laukkanen toistaiseksi.

Ohjausryhmä asettamaan lainsäädäntöjaostoon valtiovarainministeriön budjettiosasto tulee kutsumaan ympäristöministeriön edustajan.

5 Tuottavuushyödyt ja leikkausmalli

Tuula Lybeck, Ulla Suomela ja Merja Keinänen esittelivät valtionavustushankkeen tuottavuushyötyjen ja leikkausmallin valmisteluun liittyvät periaatteet. Asiasta käytiin keskustelu.

Keskustelussa esiin nostetut havainnot:

Sosiaali- ja terveysministeriön jäsenen mukaan STM ei puolla esitystä henkilötyövuosien osalta, mutta poistuvat tietojärjestelmäkustannukset ovat selvät.

STM:n jäsen nosti esille, että tuottavuusleikkauksaiheesta on keskusteltu ohjausryhmässä v. 2020 hankesuunnitelman laadinnan yhteydessä. Esille nostettiin, että hankesuunnitelman hankkeen taloudellisia hyötyjä koskevaan kappaleeseen tehtyjä kirjauksia ei ollut huomioitu esityksessä. Kirjaukset ovat STM:n näkökulmasta keskeisiä, ja ne tulisi ottaa esityksessä huomioon:

Useissa valtionapuviranomaisissa valtionavustusten käsittely suurimmalla osalla viranhaltijoista vain osa toimenkuvaa. Erityisesti näissä viranomaisissa toiminnan taloudellisten hyötyjen realisoituminen henkilötyöhön kohdistuvina säästöinä voi olla vaikeaa tunnistaa. Joillakin suurilla hakemusvolyymeja käsittelevillä valtionapuviranomaisilla on jo käytössään hyvin toimivia sähköisiä ratkaisuja. Voidaan arvioida, että niiden korvaaminen uusilla ratkaisulla ei merkittävästi välttämättä lisää työn tuottavuutta. Taloudellista hyötyä kuitenkin syntyy yhteisten ratkaisujen käytön myötä kehitys- ja ylläpito-kustannuksissa.

Uuden toimintamallin ja tietojärjestelmien kehitys- ja käyttöönottovaiheessa saattaa aiheutua väliaikaista lisäresurssien tarvetta nykyiseenkin verrattuna.

(Lähde: Hankesuunnitelma, kappale 1.7 Hankkeen taloudelliset hyödyt, s. 10. Käsitelty kokouksessa 1/2020, 28.1.2020).

STM:n mukaan tämä asia liittyy erityisesti STEAan. Jäsen toi esille, että hankesuunnitelman laadinnan yhteydessä on puhuttu, että yleisen järjestelmän käyttäjäksi siirryttäessä tuottavuushyöty voisi olla nolla tai negatiivinen, kun valtionapuviranomaisella on moderni ja hyväksi havaittu avustusten hallinnointijärjestelmä, jota on kehitetty ja räätälöity ao. valtionapuviranomaisen tarpeita vastaavaksi vuosia suurinkin kustannuksin. Siirtymisen aikana työ määrä voisi jopa lisääntyä.

STM:n jäsen toi myös esille, että 40 %:n kaavamainen leikkaus on aivan liian suuri eikä ota huomioon valtionapuviranomaisen nykytilannetta. STM:ssä on vaikea tunnistaa, mihin se tulisi kohdistaa. STM:ssä valtionavustuksiin liittyviä tehtäviä tehdään suurimmaksi osaksi muiden tehtävien ohella, ja lisäksi on esim. hallituksen kärkihankkeista johtuen määräaikaista henkilöstöä. STM:n jäsen korosti, että htv-määrät tulisi tiedustella uudestaan, koska pohjadata perustuu v. 2018 htv-tietoihin, ja säästöjä onkin voinut jo syntyä. Lisäksi pitäisi valita, että säästetäänkö vai tehdäänkö asioita laadukkaammin ja paremmin. Laadukkaampi/parempi tekeminen eli toimintamallin mukaisuus tarkoittaa valtionapuviranomaisille uusia tehtäviä. Laadukkaammin/paremmin tekeminen ei tuota htv-säästöjä. Lisäksi tuotiin esille, että jos jokin prosessivaihe, esim. maksatus, on jo digitalisoitu, ei säästöä tule.

STM:n jäsenen mielestä on selvää, että jos omista tietojärjestelmistä voidaan luopua, niin poistuvat ylläpitokustannukset tuovat säästöä.

Hankejohtaja toi esille, että hankesuunnitelman laadinnan yhteydessä käyty keskustelu ei ole ollut unohduksissa, mutta tässä yhteydessä arviointia ei ole tehty sen osalta, kuinka kyvykkäitä nykyisin käytössä olevat järjestelmät ovat ja tukevatko ne valtionavustustoimintaan sitoutunutta henkilötyötä niin paljon kuin mahdollista digitalisaation keinoin.

Puheenjohtaja nosti huomiotavaksi htv-tietojen pohjadata, suhteen hankesuunnitelman kirjauksiin sekä vanhojen järjestelmien ja uuden järjestelmän kyvykkyyksien vertailun.

Ulkoministeriön jäsenen mukaan UM ei puolla esitystä henkilötyövuosien osalta. Tietojärjestelmäpuolella sen sijaan on varmasti mahdollisuuksia säästöihin, kun vanhoista tietojärjestelmistä pystytään luopumaan.

UM:n jäsen toi esille, että tuottavuusaihe on ymmärrettävä, mutta UM:lle hankkeessa mukana olon keskeinen tekijä ei ole ollut puhdas laskennallinen resurssisäästö, vaan tärkeää on prosessin laadukkuus ja yhteismitallisuus, prosessin tehokkuus ja tavoitteet kohdistaa olemassa olevaa työpanosta valmisteluun, seurantaan ja valvontaan. UM:ssä valtionavustustoiminta on integroitu tiiviisti osaksi muuta toimintaa ja leikkaus henkilötyövuosista olisi vahingollista.

UM:n jäsen nosti esille tuottavuushankkeen yhteistyöpöytäkirjan laadinnan ajankohdan suhteessa siihen, missä mennään ja mitä tiedetään nyt ja onko mahdollista arvioida uudestaan yhteistyöpöytäkirjan taloudellisten hyötyjen arvioita ja laskentatapaa. Laadukkaamman tekemisen tuottavuuden mittaaminen tunnustetaan hankalaksi, mutta jos laadukkaammin tehdään, saadaan parempia tuloksia.

UM pitää hyvänä sitä, että heidän käyttöönottilanteensa on huomioitu, eli vielä avoimena on se, missä laajuudessa pystyvät siirtymään.

Puheenjohtaja vastasi, että valmistelun tässä vaiheessa on vasta yleisellä tasolla ollut keskustelua, miten palautus tapahtuisi.

Ympäristöministeriön jäsen kertoi, että YM:ssä toivotaan lisäselvityksiä ja näkökulmien tarkastelua vielä koskien htv-leikkausten ajankohtaa ja periaatteita/kriteereitä sekä koskien sekä leikkausta että palautusta.

YM:ssä uskotaan, että nykyisellä htv-määrällä saataisiin laatua ja leikkaaminen veisi toiseen suuntaan. Riskiksi katsotaan se, että htv-leikkaus tapahtuisi jo käyttöönottoa seuraavana vuonna. Lisäksi tuotiin esille leikkausten kaavamaisuus, se että va-toiminta voi olla tiettyyn ajankohtaan painottuvaa ja tehdään muiden tehtävien ohella.

Esitysaineistosta nostettiin esille epäselvä kirjaus koskien rajauksia ja niistä talousarvion ulkopuolisia rahastoja. Suomela tarkensi, että valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot ovat tarkastelun ulkopuolella ja leikkauksia ei niihin kohdistettaisi. Ao. kohtaa tarkennetaan jatkossa siten, että kohta on selkeä kieliasultaan ja viestiltään.

Puheenjohtaja nosti esille, että pienten avustusten kasaaminen tai muuten muokkaaminen voisi auttaa (toimintatapojen yhdenmukaistaminen).

Hankejohtaja nosti esille tarjottavan tuen luonteesta sen, että se ei ole ei pelkästään digitaalinen järjestelmä vaan toimintakäytäntöjen yhdenmukaistamisen tukea, kuten yhteiskehittämällä laadittuja mallipohjia ja ohjeita (jotka toki ilmentyvät myös osana digitaalisia palveluja).

Valtiovarainministeriön JulkICT-osaston jäsenen puheenvuorossa tuotiin esille, että tekemisen rehellisyydestä kertoo tapa kutsua mallia leikkausmalliksi. Puheenvuorossa tuotiin esimerkkien kautta tärkeys asettaa tavoitteita oman toiminnan kehittämiseksi sekä tehostamiseen sekä henkilötyövuosiin liittyvän keskustelun haasteet.

Ensimmäinen puheenvuorossa esiin tuotu esimerkki koski verohallinnossa tehtyä kehitystä. Verohallinnossa on tehty jo se toiminnan tehokkuuden ja samalla palvelujen laadun parantumiseen liittyvä kehitys, joka nyt on käsillä valtionavustustoiminnassa. Esimerkin mukaan viraston ja virastopäälliköiden halu lähteä tehostamiseen on olennainen ja varsinainen muutos, ei monimutkaisuutta tuova rahojen palauttamisen malli. Verohallinnossa on säästetty kahden tuhannen luokkaa oleva määrä henkilötyövuosia ja palvelujen laatu on parantunut, ja tämä on ollut kiinni tahdosta. Toinen esimerkki koskee automaation ja robotiikan lisäämistä prosessissa sopiviin kohtiin, jota Palkeet on tehnyt ja htv-säästöt ovat olleet merkittäviä. Tämä on ollut yksi keino ja osoitus siitä, että tehostamista voidaan tehdä. Puheenvuorossa tuotiin esille, että toki nyt puhutaan erityyppisestä toiminnasta, mutta iso kysymys on kaikissa se, onko tahtotilaa tehdä tehostamista vai ei. Lisäksi tuotiin esille seuraavan hallituskauden aikaiset mahdollisesti/todennäköisesti edessä olevat säästötavoitteet, joista viitteitä on ollut julkisuudessa. Puhujan mukaan kaikille olisi eduksi, jos pystymme osoittamaan, että valtionavustushankkeessa on jo päästy toiminnan kustannusten pienentämisessä liikkeelle.

Puheenjohtaja toi puheenvuorossaan esille hallinnon sektoreiden yli menevän kehittämisen ongelmat, jossa hyötyjen ulosmittaaminen on usein haastavaa.

Sisäministeriön Palosuojelurahaston jäsen totesi, että valtiontalouden ulkopuolisena rahastona PSR:ää ei koske käsittelyssä oleva malli. Puheenvuorossa tuotiin esille, että mikäli PSR olisi taho, johon kohdistuisi säästöjä, niin tietojärjestelmäpuolesta ei tulisi säästöjä, kun käytössä on Vahva jo keskitettyine kustannuksiin. Henkilötyövuosi-kustannuksista on vaikea nähdä säästöjä, jo nyt toimitaan minimillä ja vähennetyllä henkilöstömäärällä ei pystyttäisi toteuttamaan tarvittavia tehtäviä. Uuden toimintamallin mukainen toiminta vaatii työaikaa. PSR on erittäin tyytyväisiä hankkeeseen, ja puheenvuorossa nostettiin esille uuden toimintamallin mukainen toiminta yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämisessä pitkällä aikavälillä, ja sitä kautta yhteiskunnalle tulevat tuottavuus- ja kustannus-hyödyt. Hanke edistää rahoitetun toiminnan vaikutuksia, keinoja suunnitella ja mitata toimintaa, ja sitä kautta yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Yhdenkin palokuoleman tai suurpalon välttäminen tuo valtavan määrän yhteiskunnallista hyötyä.

Puheenjohtaja toi esille, että sekä pienille että suurille toimijoille htv-asiat ovat merkittäviä. Keskeistä on toiminnan painopisteen muutos, jolloin faktuaalinen vähennys olisi lähempänä 20 %:a.

Hankejohtaja kävi läpi maa- ja metsätalousministeriön kirjallisesti lähettämät kommentit sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun tilannetiedon.

Maa- ja metsätalousministeriö:

Valtakunnallinen tietovaranto ja uusi toimintatapa mahdollistavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämisen. Tämä edellyttää riittäviä resursseja myös jatkossa:

- *Uusi toimintatapa painottaa verkostotyön ja laaja-alaisen tiedon hyödyntämisen tärkeyttä VA-prosessissa.*
- *Verkostoissa tapahtuva koordinoitu toiminta edellyttää todennäköisesti nykyistä enemmän resursseja suunnitteluun, toteutukseen, seurantaan sekä tulosten ja vaikutusten arviointiin.*
 - Hankejohtaja totesi tähän, että kyllä, painopiste toimintavoissa muuttuu.
- *Nykyisin valtionavustus päätösten kappalemäärä on huomattava valtakunnallisesti tarkasteltuna. Resurssimielessä säästöä syntyisi todennäköisesti sillä, että rahoitettavat kohteet olisivat laajempia kokonaisuuksia, jolloin resurssisäästöä syntyisi esimerkiksi maksatuksen, selvitysten ja tarkastusten osalta kuin myös edellisessä kohdassa mainittujen työvaiheiden osalta.*
- *Tiedontallennusveloitteen voimaantulo ja VA-järjestelmän täysimääräinen hyödyntäminen: kuinka paljon työtä aiheutuu ennen kuin VA-järjestelmä on kaikkien viranomaisten täysimääräisessä käytössä?*
 - Hankejohtaja totesi tähän, että tiedontallennusveloitteessa pyritään vähentämään hallinnollista taakkaa mm. rajapinta- ja käyttöliittymäratkaisuin niille va-viranomaisille, jotka eivät käytä hallinnoivastuksia – palvelua.
- *Analytiikka ja robotiikka tuonevat hyötyjä vasta vuosien päästä, koska nyt pääpaino on perustoiminnallisuuden määrittelyssä ja rakentamisessa.*
 - Hankejohtaja totesi tämän olevan totta.
- *Miten paljon resursseja tarvitaan lähivuosina jatkokehittämistyöhön, kun perustoiminnallisuutta parannetaan ja laajennetaan? Tehdäänkö kehittäminen hyväksi havaittuna yhteiskehittämisenä eri viranomaisten kanssa?*
- *Kun maksut tulevaisuudessa luodaan maksatuspäätösten perusteella järjestelmässä ei nykyisen kaltaista maksatusprosessia Handissa enää tarvita? Tästä aiheutunee jonkin verran säästöjä.*

Opetus- ja kulttuuriministeriön sähköpostista hankejohtaja toi esille, että asian käsittely OKM:n johdossa on käynnissä, ja OKM:n jäsen on tuonut esille seuraavaa: ”/.../ luonnollisesti tuottavuushyötyä on saatava, mutta leikkausten tekeminen laskennallisilla perusteilla on ongelmallista.”

Työ- ja elinkeinoministeriön jäsen kirjoitti kokouksen keskusteluketjussa, että ”TEM samoilla linjoilla edellä esitettyjen näkökantojen osalta - hyvä jos asian valmistelua osin edelleen jatketaan/tarkennetaan: TEM tarkempi sisäinen keskustelu ensi viikolla.”

Valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osaston jäsen toi esille puheenvuorossaan toiminnan kokonaisvaikuttavuutta ja kokonaistaloudellisuutta. Toiminnan kehittäminen voi tuottaa säästöjä myös hakijapuolella. Jäsen totesi esille tuodut puheenvuorot arvokkaiksi, ja että on hienoa, että ohjausryhmässä kyetään tällä tavalla käyttämään keskusteluun. Ja jos toimintamalli ja tuottavuusmalli vähentäisi resursseja viranomaispuolella tai resurssien parempaan kohdistamiseen, niin se ajaa tekemään työtä tehokkaammin ja kirkastamaan ja kohdentamaan toimintaa kaikista tärkeimpiin kohtiin ja kohteisiin.

Oikeusministeriön jäsen tiedusteli jatkokäsittelyn tapaa ja aikataulua suhteessa esim. JTS-prosessin aikatauluun. Hankejohtaja totesi, että tämän saadun palautteen perusteella pohditaan, mennäänkö suoraan kansliapäällikkökoukukseen vai tarvitaanko ohjausryhmän käsittelyä lisää ennen sitä.

Ulkoministeriön jäsen piti hyvänä, että kun esitetty malli on haastettu, niin olisi hyvä, että ohjausryhmän jäsenille saataisiin välikäsittely ennen kansliapäällikkökokousta.

Puheenjohtaja totesi, että esitetty malli ei saanut suoraa kannatusta, mutta hyvänä on pidetty, että malli on tuotu keskusteluun ja näkemyksiä on haluttu ottaa ja otettu vastaan. Puheenjohtaja sanoi, että keskinäisen ymmärryksen lisääminen ja asiaan palaaminen jollain menetelmällä on tärkeää ennen kansliapäällikkökokousta, vaikka yhteistä kokouksia ei löytyisikään. Myös kahdenväliset tapaamiset ovat mahdollisia, jos näin halutaan.

6 Hankkeen tehtävien tilannekatsaus

Tuula Lybeck esitteli hankkeen tehtävien tilannekatsauksen.

Asiasta ei käyty keskustelua.

7 Määrittelyn, kehityksen ja käyttöönottojen tilannekatsaus

Mari Näätsaari esitteli palvelujen määrittelyn, kehityksen ja käyttöönottojen tilannekatsauksen.

Palosuojelurahaston jäsen toi esiin syksyn pilottihaun hakemisen vaiheen kokemuksia. Haasteet ovat koskeneet parin hakijan osalta hakijoiden valtuuksiin liittyviä asioita, eli hakijat ovat olleet liian myöhässä liikkeellä valtuuksien järjestämisen osalta, mutta ovat pystyneet toimittamaan hakemuksen muulla tavoin määräajassa. Hakijaviestintään tulee kiinnittää erityistä huomiota Suomi.fi-valtuuksien hallinnan osalta.

Ulkoministeriön jäsen kehui pilottien käynnissä oloa ja sitä, että konkretian kautta opitaan myös haasteista.

Työ- ja elinkeinoministeriön jäsen toi esille, että Luvat ja valvonta –hankkeessakin on törmätty vastaaviin valtuuksien hallintaan liittyviin haasteisiin, ja sovittiin, että viestinnällisen tuen näkökulmasta on hyvä tehdä yhteistyötä.

8 Muut asiat

Ei muita esille tulevia asioita.

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

Seuraavat kokoukset:

Ohry 7/2022, to 8.12. klo 12-14

Seury 5/2022, to 15.12. klo 13-15

Kevään 2023 kokoukset kalenteroidaan lähiaikoina.

Liitteet -

Jakelu Ohjausryhmän jäsenet

Tiedoksi Hanketiimi VM-VK
Hankeikkuna